

i magijske nekršćanske obrede. U XV. stoljeću utemeljena je inkvizicija i u Španjolskoj (tzv. španjolska inkvizicija). Imala je zadatak braniti društvene, kulturne i religiozne vrijednosti španjolskog katolicizma. Kažnjavala je i progonila sve, bez obzira da li se radi o riječima ili djelima, što se protivilo nauci i praksi rimske Crkve. Inkvizicija je tako preuzela onu ulogu koju su u pogansko doba imali rimski carevi koji su u interesu jedinstva rimskog carstva i rimske carske religije (car je bio bog i sin božji) progonili kršćane kao krivovjernike. Inkvizicija je imala zadatak da sačuva vjersko i političko jedinstvo kršćanske Evrope. U tom je kontekstu važan već Gracijanov tekst (1140. godine). On već prije pojave inkvizicije svjedoči čak i o upotrebi fizičke sile u borbi protiv drugačije mislećih i vjerujućih. Ali je u XII. stoljeću bilo mnogo svetih kršćana koji nisu odobravali takve postupke. Sv. Bernardo je npr. govorio da krivovjere treba pridobiti dokazima i uvjeravanjem a ne mučenjem. Dakako, kroz cijeli srednji vijek, a i kasnije, bilo je na strani Crkve mnogo takvih koji su se govorom i spisima borili protiv inkvizicije shvaćajući da ona baca loše svjetlo na Crkvu koju treba „kao čistu djevicu privesti Kristu“.

Knjiga ima šest poglavlja. U 1. poglavlju pisci prikazuju događaje koji su uvjetovali nastanak inkvizicije. U 2. poglavlju govori se o utjecaju inkvizicije u raznim evropskim zemljama. U 3. pogl. o postupku inkvizicijskih sudova, u 4. pogl. o djelovanju inkvizicije do reforme, u 5. pogl. pruža historijsku analizu tzv. španjolske inkvizicije koja se javlja nakon pobjede kršćana nad Maurima. U zadnjem poglavlju opisuje inkviziciju na španjolskim posjedima u Americi.

Pisci su na jasan i objektivan način opisali i razradili pojavu inkvizicije. U Predgovoru napisao je Franjo Šanjek četiri stranice o inkviziciji u Hrvatskoj, Bosni i Dalmaciji.

Knjiga dobro dolazi kršćanskim čitaocima da jednom objektivno i nepristrano nešto saznaju o ustanovi inkvizicije. Nakon nje ne bi nitko smio izgubiti vjeru, nego je s kañanjem produbiti i učvrstiti.

Adalbert REBIĆ

CUKOVEČKI, M., ŽIVOTVORNI DRAGULJ DUHOVNOG ŽIVOTA, SYMPOSION – Split 1981, str. 147.

Odgovarajući na konkretne potrebe Crkve, u jeku velike euharistijske obnove i pripreve na kongrese u Vepricu i na Trsatu na metropolitanskom nivou, biblioteka *Symposion* izdala je ovu bogatu i sadržajnu knjigu, da osvježi našu vjerničku ljubav prema presvetoj euharistiji i da proširi naše duhovne i spoznajne horizonte u poklonstvenoj ljubavi prema Ljubljenome.

Knjigu je obradio o. Mihael Cukovečki, OFM. „Sastav i prijevod originalni, osim Himna sv. Tome i Uputa o štovanju euharistijskog misterija.“ Zaglavak je sadržajno i stručno napisala sestra Marija od Presv. Srca (Anka Petričević), urednik ove vrijedne biblioteke, što ju izdaje samostan Sv. Klare u Splitu.

Dakle, i ova nam knjiga govori o euharistiji, tajni vjere, najvećem i najdivotnijem otajstvu Ljubavi. Što posebno izdvojiti ili naglasiti iz ove knjige? Teško se za to odlučiti! Ona je bogata porukom i ljepotom izričaja, treba ju uzeti u ruke, čitati i razmišljati. Sam priređivač kaže u Uvodu: „Kakva je tajna ili otajstvo euharistija, što o njoj kaže Crkva i duboki umovi, saznat ćemo čitajući i promatrajući sve ono što slijedi“ u ovoj knjizi.

Knjiga uz Uvod, Očenaš sv. Franje i Franjin pozdrav Mariji (str. 7–11), ima tri glavna poglavlja: I. *Teološko gledanje na euharistiju* (str. 15–46), II. *Euharistija u meni živi izvor* (str. 47–74), III. *Uzor i hrana duhovnom životu* (str. 75–132), te zaglavak s. Marije od Presv. Srca pod naslovom *Otajstvo ljubavi* (str. 133–145).

„Euharistija je spomen-čin posljednje večere i Kristove žrtve na križu, njegova spasiteljskog djela, po kojoj nam se primjenjuju plodovi otkupljenja. Ona je sam Bog među nama, pod prilikama kruha i vina.“ Po riječima pretvorbe nastaje svaki puta nova ontička stvarnost: „od kruha i vina nastaje Tijelo i Krv Kristova, njegova osobna prisutnost. Taj sakramentalni način Kristove egzistencije jest nadnaravan – stvaran. Proslavljeni Isus Krist u euharistiji je potpuno prisutan. To je veliko otajstvo ljubavi.“

Potrebno je uočiti teološke razloge za osvjetljenje vjere i našeg gledanja na euhari-

stiju. Božji život u nama živi i djeluje po euharistiji. Ona je hrana duhovnog života u nama i postaje izvor milosti za nova nadahnuća. Tu se događa konkretna primjena spasenja i otkupljenja sada u Crkvi. Tako se povezuje tajna Utjelovljenja i otajstvo euharistije.

„Po njemu — euharistiji — postajemo dionici božanskoga života. Mi se preobrazujemo u onoga koga primamo; uključeni smo u beskrajni dinamizam ljubavi. U nama se tada — po euharistiji — preobrazuje i sav svemir. Po Kristu — euharistiji, koja je sakrament jedinstva, mi se sjedinjujemo sa svim ljudima, koje on u svojoj ljubavi obuhvaća tvoreći svoju Crkvu.

Euharistija je izvor vrhunarnoga života, mira i ljubavi; snaga Crkve i svijeta — zalog i stvarnost vječnosti.”

Ono što je Otac nebeski, kao izvor života i mira, zamislio i ostvario po svom planu po Utjelovljenju za sve ljude po svome Sinu, izvoru svjetla za svakoga čovjeka; to se u euharistiji ostvaruje, i primjenju se plodovi Isusovog otkupljenja, njegove muke, smrti i uskrsnuća na sve dionike tajne euharistije.

U ovoj knjizi će se naći obilan materijal za razmatranje i duhovni život. Tu je sadržana nauka i vjera Crkve, temeljena na objavi, o euharistiji. Tu su i misli tolikih umova i svetaca — koji su u euharistiji našli sebe i Boga! Ne smije se zaboraviti da je euharistija „vrela i vrhunac sveukupnog kršćanskog života“ i sakrament jedinstva nas s Bogom i nas po Bogu sa svim ljudima. To je tajna o kojoj trebamo znati, ali koju treba ljubiti, jer ona i nas pretvara u Ljubav. Zato je euharistija kruh svagdanji, zato nam je potrebna!

„Danas kada se želi sjediniti čovjeka na principima čistog humanističkog ateizma, ona nam je potrebna. Samo ona ima u sebi snagu besmrtnosti, snagu živoga Boga. Samo ona može da svlada u dušama i srcima očaj, da premosti provalije razdora izazvane grijehom; da spasi od beznađa i bezdana propasti. Jer samo je jedan Bog, samo je jedna ljubav, koja nam se u euharistiji predaje.”

Dr Stjepan KOŽUL

TOMIĆ, C., *TAJNA VJERE*, Zagreb 1981., str. 168.

U jeku velike euharistijske obnove u zagrebačkoj nadbiskupiji, izdao je dr Celestin Tomić, OFM Conv knjigu pod gornjim naslovom, koja nam otkriva nadahnućem i sadržajem objave — snagu Riječi sakramentalno prisutne među nama.

TAJNA VJERE je Isus među nama u presvetoj euharistiji! Zato pisac donosi biblijska razmatranja euharistijskog slavlja. Možemo reći da nam se euharistija ovdje prikazuje kao otajstvo, „kako se ono najavljuje, ostvaruje i trajno posadašnjuje u povijesti spasenja.” Zato knjiga ima, uz sadržajni uvod, tri temeljna poglavlja: I. *Vrijeme priprave*, II. *Ostvarenje obećanja* i III. *Euharistija u Crkvi*.

U prvom dijelu knjige, pod naslovom *Vrijeme priprave*, pisac stručno obrađuje značenje žrtve, krvi i blagovanja u Starom zavjetu. Stvari su stručno i detaljno obrađene, te nas uvode u shvaćanje žrtve Sluge Jahvina i žrtve mesijanskog vremena. Tu nam se otkriva dublje značenje Pashe (otkupljenja), Saveza (stvaranje novog naroda), Dana pomirenja i trpljenja Sluge Jahvina za grijeha svijeta. Tako je euharistija u Starom zavjetu „naviještena, pretkazana i praslukama objavljena.” Ona povezuje Pashu, Savez i Dan pomirenja! Ona je „žrtva mesijanskog doba, kao žrtva čista, na kojoj sudjeluju svi narodi zemlje, kao izraz istinskog kulta, kulta u duhu i istini, koji je započeo Isusovim dolaskom.” Ali u Isusovoj žrtvi ne smijemo gledati samo neku sliku, metaforu, neki cjelovitiji način govora u smislu starozavjetnih žrtvi, samo nešto savršeniji. Kristova žrtva je istinska žrtva, „koja ostvaruje izvorno značenje žrtve: prinos i unutarnje darivanje, predanje svoga tijela kao žrtvu Bogu za spas čovječanstva i unutarnji čin prihvaćanja Očeve volje u ljubavi prema Ocu i ljudima.”

Zato u drugom dijelu knjige, pod naslovom *Ostvarenje obećanja*, pisac pokazuje kako se ono obećano i pretkazano u Starom zavjetu počelo ostvarivati u Isusu Kristu. Zato tumači razne vrste blagovanja u Izraelu kao znak: gozba bratstva, subotnje blagovanje i vazmeno blagovanje. U te okvire želi smjestiti posljednju (tajnu) večeru. U okvir Pashe i pashalne večere, stavlja se nova Pasha i novi sadržaj. Ta nova pasha je spomen-čin spasiteljskog Kristova djela, na kojemu vjernici sada postaju di-